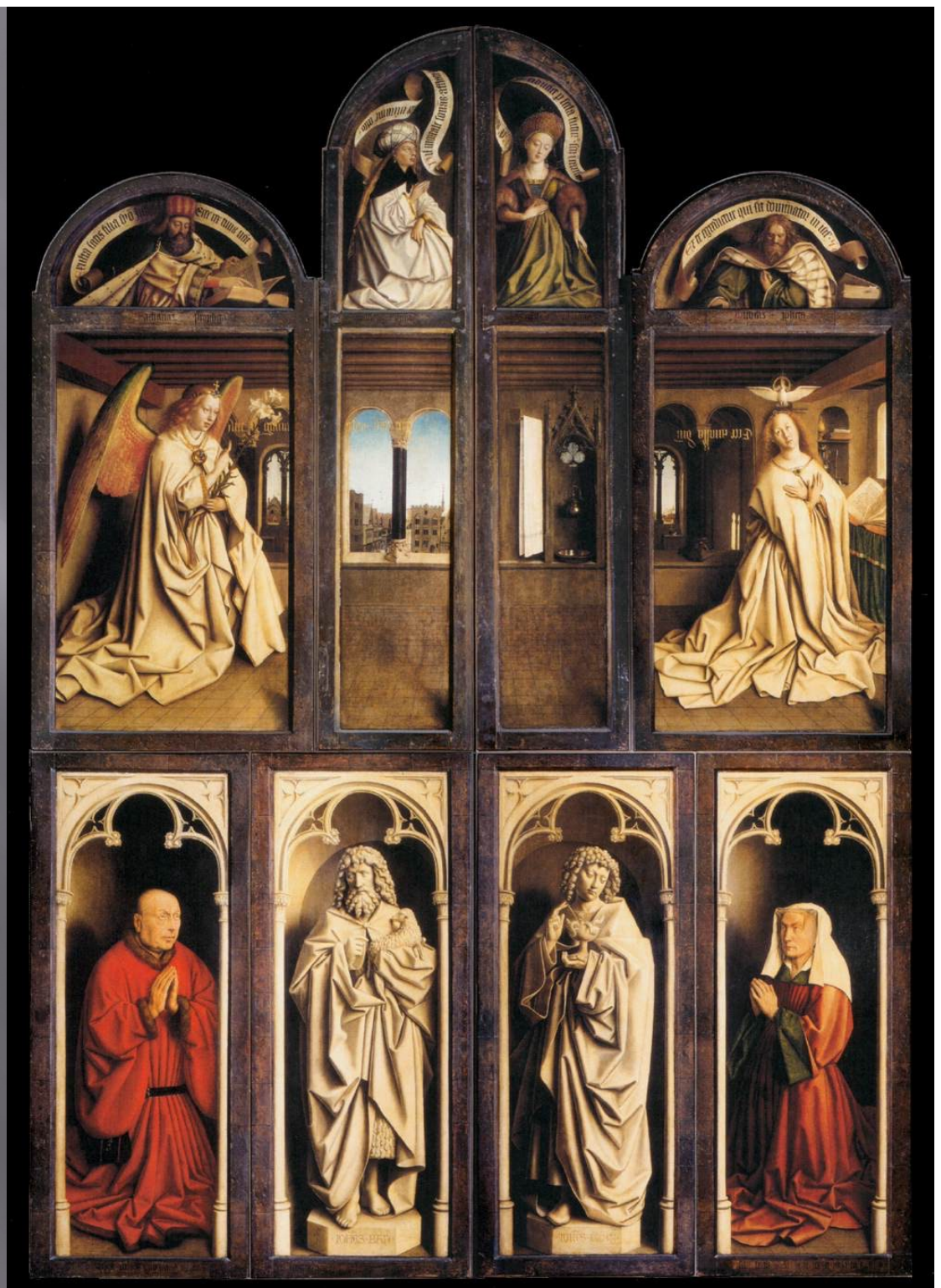

GEEN
'VLAAMSE PRIMITIEVEN'
MAAR OUD-NEDERLANDSE
PANEELSCHILDERS!

De schilderkunst
in de Bourgondische Nederlanden
in de 15de eeuw

Hubert en Jan
VAN EYCK
Het Lam Gods
ca. 1425-1432

- ▣ *Het Gentse altaarstuk*
- ▣ polyptiek of veelluik
- ▣ olieverf op paneel
- ▣ Gent – Sint-Baafskathedraal
- ▣ gesloten toestand

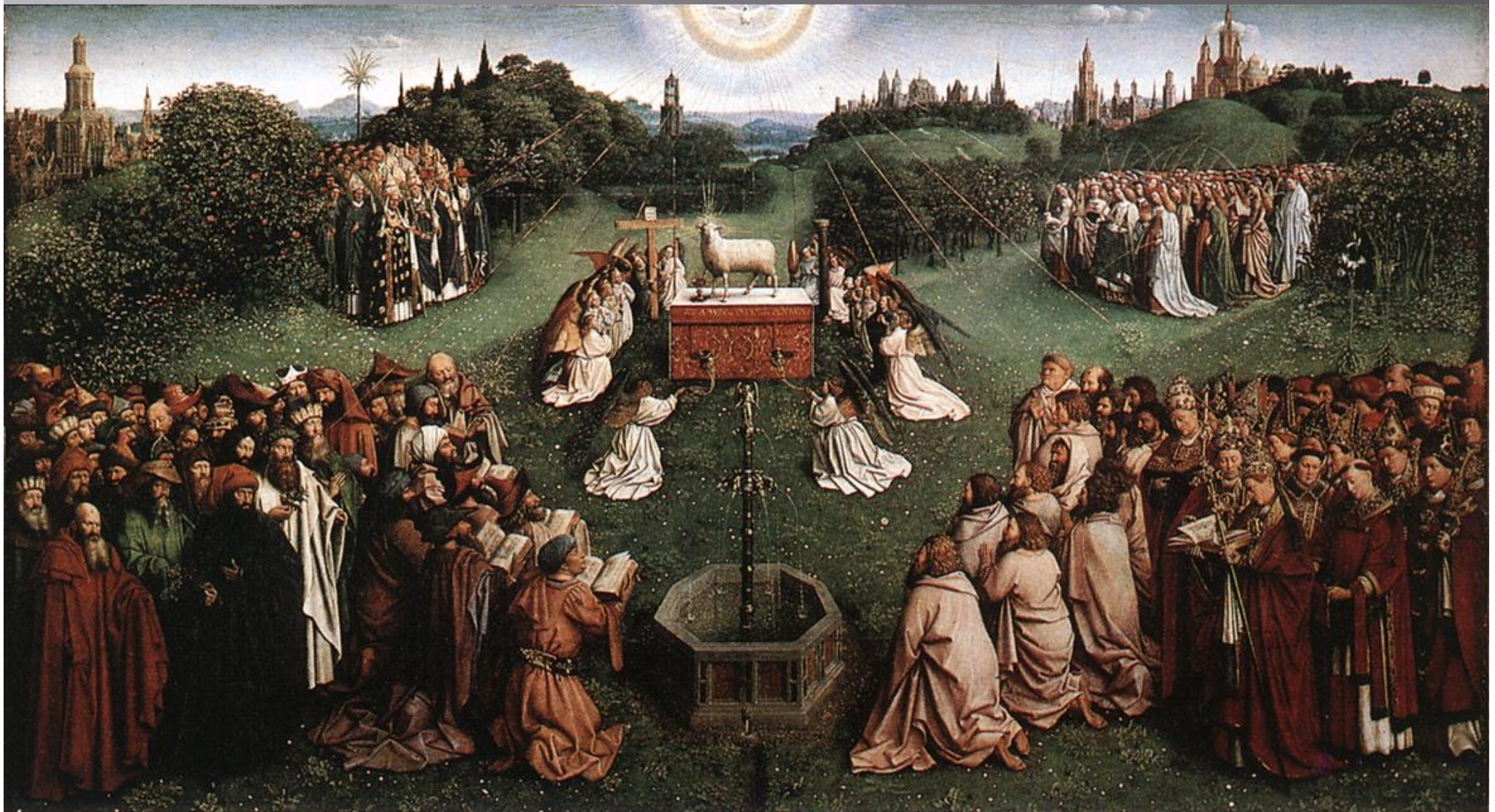
Van Eyck 1522

ergerlijke term 'Vlaamse Primitieven'
te vervangen door:
Oud-Nederlandse paneelschilders

stijlkenmerken:

- ▣ **statisch** door symmetrie, stilstaande figuren, geen andere richtingen, **centraal perspectief**
- ▣ figuren niet levensecht maar **geposeerd**
- ▣ zeer gedetailleerd en **analytisch** geschilderd:
lineair
- ▣ **symboliek**: kleuren, planten, dieren...
- ▣ **drapering** > ordening door God

Hubert en Jan VAN EYCK - *Het Lam Gods*

centrale voorstelling: *De aanbidding van het Lam*

Hubert en Jan VAN EYCK *Het Lam Gods*

- niet God de Vader maar *God de Zoon*
- cfr. symbolen op het wandkleed: pelikaan, druiventrossen, banderol met de woorden IHESUS XPS
- op het hoofd: *een pauselijke tiara*
- scepter is een symbool van macht
- cfr. kroon aan Zijn voeten

Hubert en Jan
VAN EYCK
Het Lam Gods

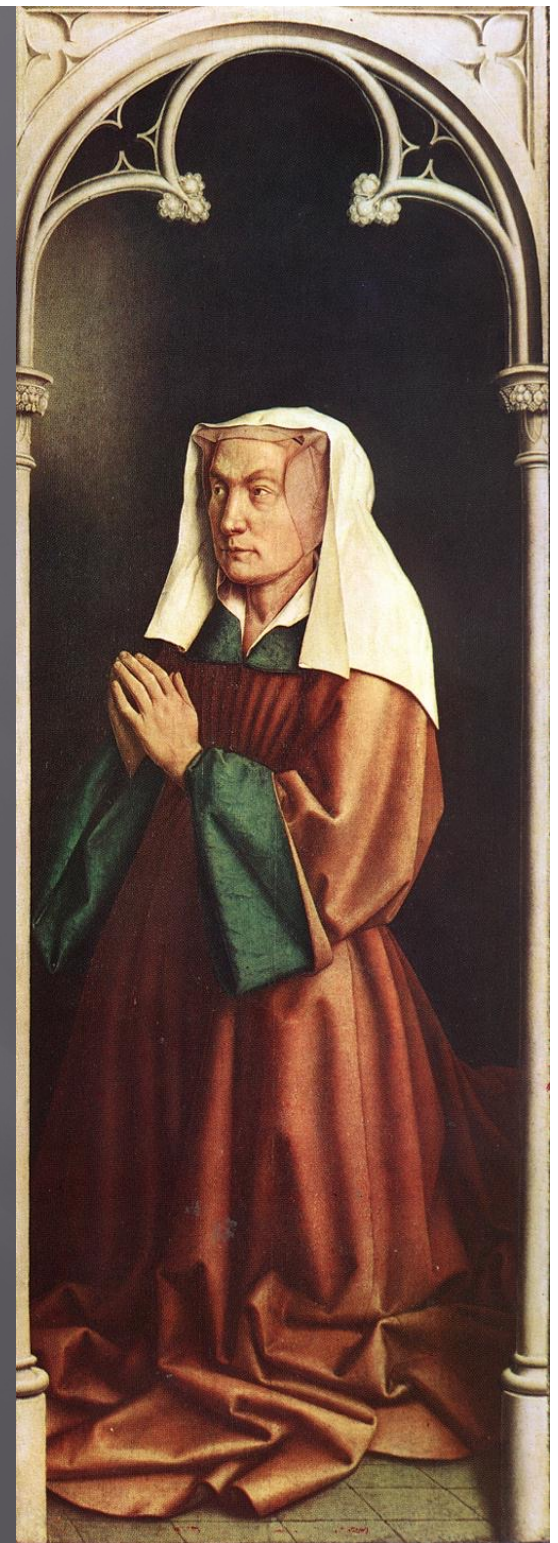
De schenkers:

Judocus Vijdt

en

Isabella Borluut

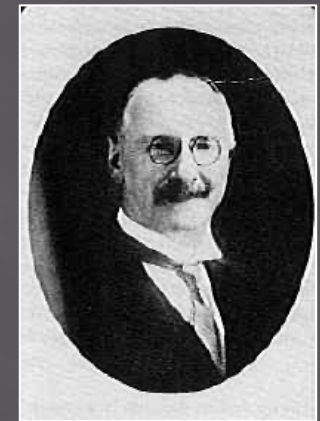
betaalden de restauratie
van een (later hun)
kranskapel en bestelden
het altaarstuk

Hubert en Jan VAN EYCK *Het Lam Gods*

- ▣ *De rechtvaardige rechters (kopie door Jef van der Veken)*
- ▣ *de 'diefte' gebeurde in de nacht van 10 op 11 april 1934*
- ▣ *mogelijke (mede)dader of zondebok:
Arseen Goedertier*

Londen
National Gallery

Jan VAN EYCK

*Portret van het
echtpaar Arnolfini
(1434)*

beiden
afkomstig uit Lucca

Giovanni Arnolfini was
geridderd door hertog
Filips de Goede van
Boergondië

Jan VAN EYCK

*Portret van het
echtpaar Arnolfini*

detail van de spiegel
met de **getuigen** en de
signatuur

de man in het blauw
wordt beschouwd als
de schilder

spiegel wijst op *zuiverheid* van de bruid

hondje staat voor *trouw*

alkoof symboliseert de *huwelijksdaad*

slippers wijzen op *huiselijkheid*

één kaars voor de *monogamie* van het huwelijk

bruid is *niet zwanger* maar maakt een ritueel
gebaar dat vruchtbaarheid symboliseert

Parijs
Musée du
Louvre

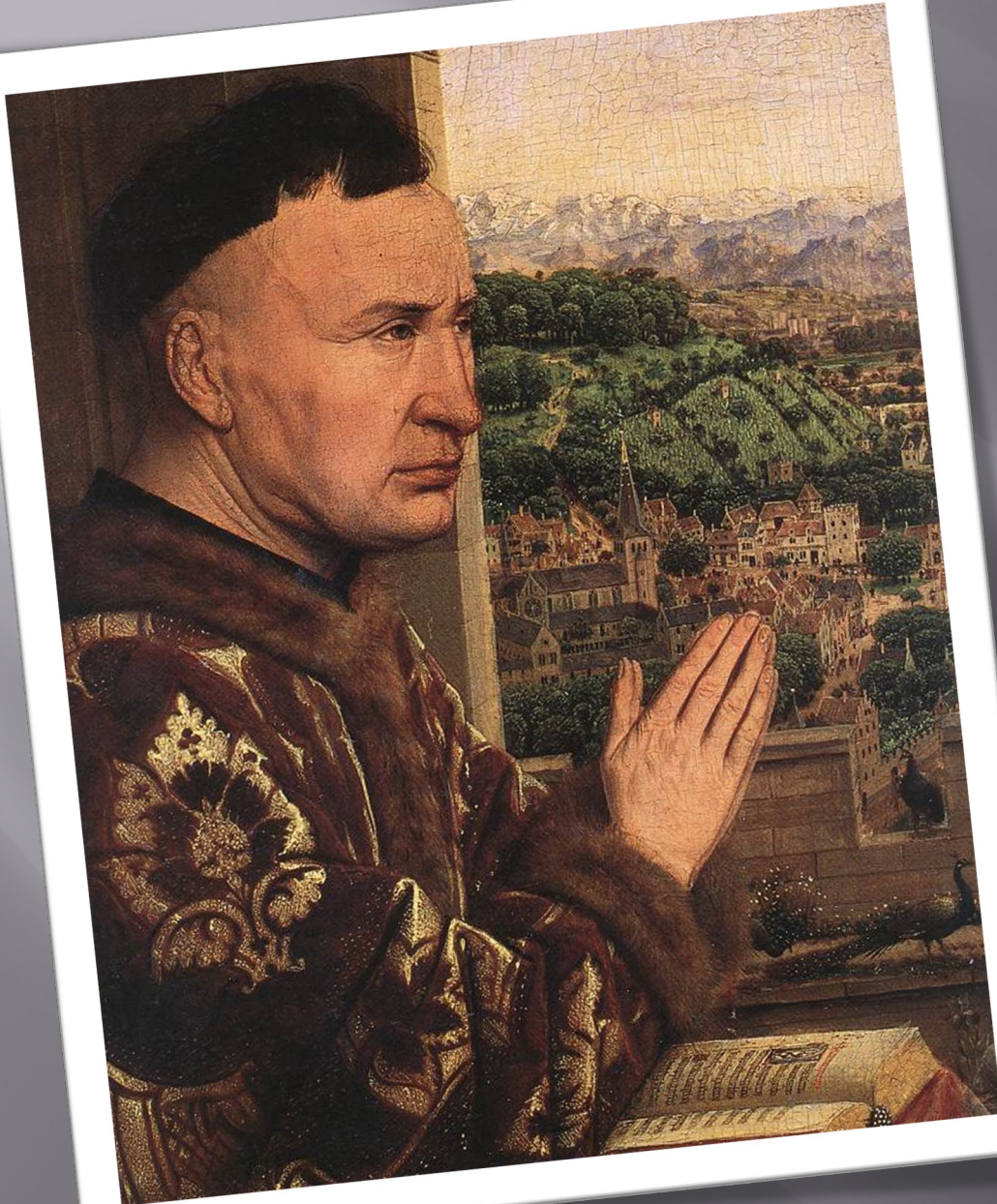
Jan VAN EYCK

*Heilige Maagd
met kanselier
Rolin*

ca. 1435

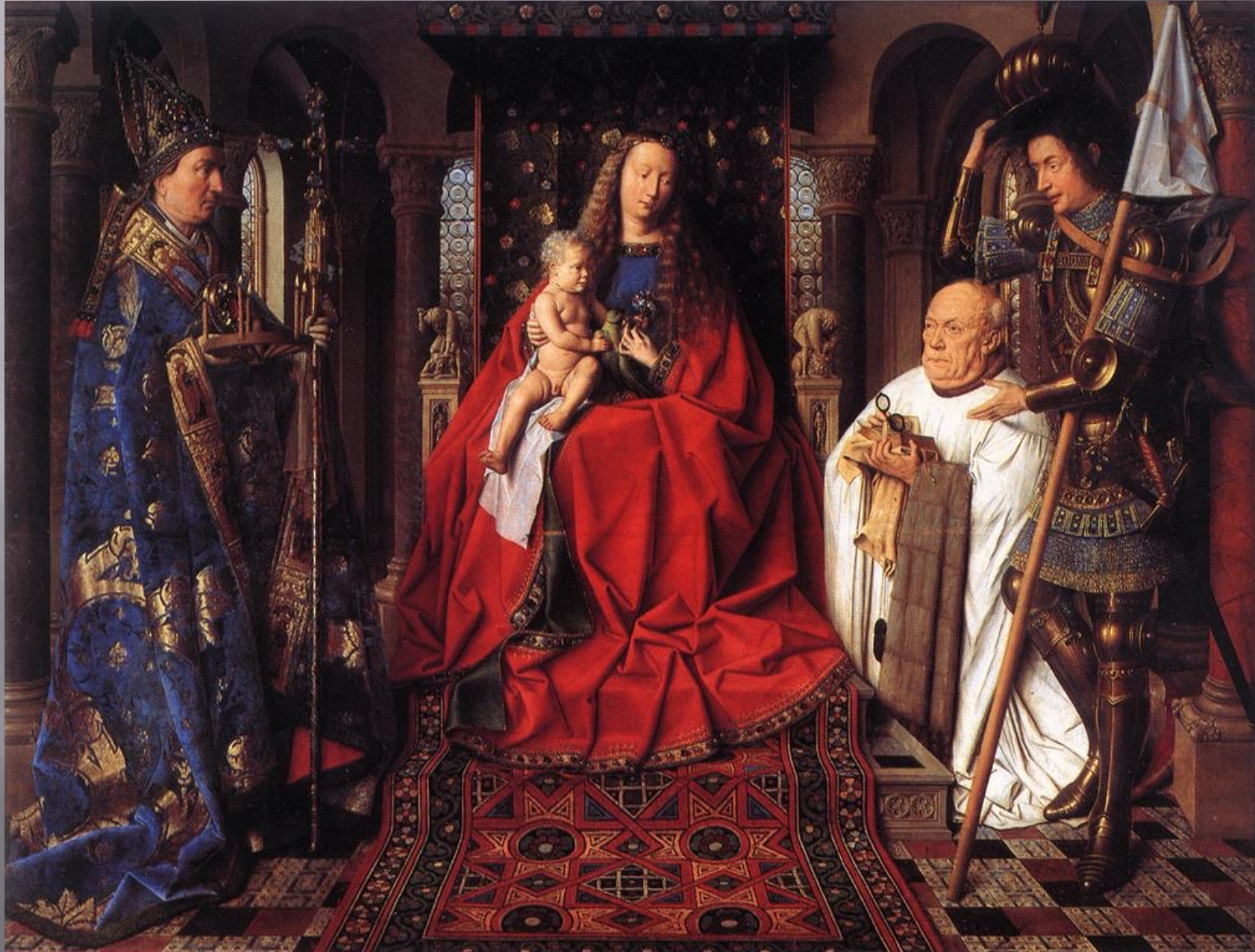
Jan VAN EYCK – Madonna met kanselier Rolin

ook hier weer de anatomische precisie van de kunstenaar:

kanselier Rolin leed aan **chronische knobbeljicht** wat blijkt uit de jichtknobbel op de oorschelp en onderhuidse afzettingen van uraat aan de vingertoppen van ringvinger en pink

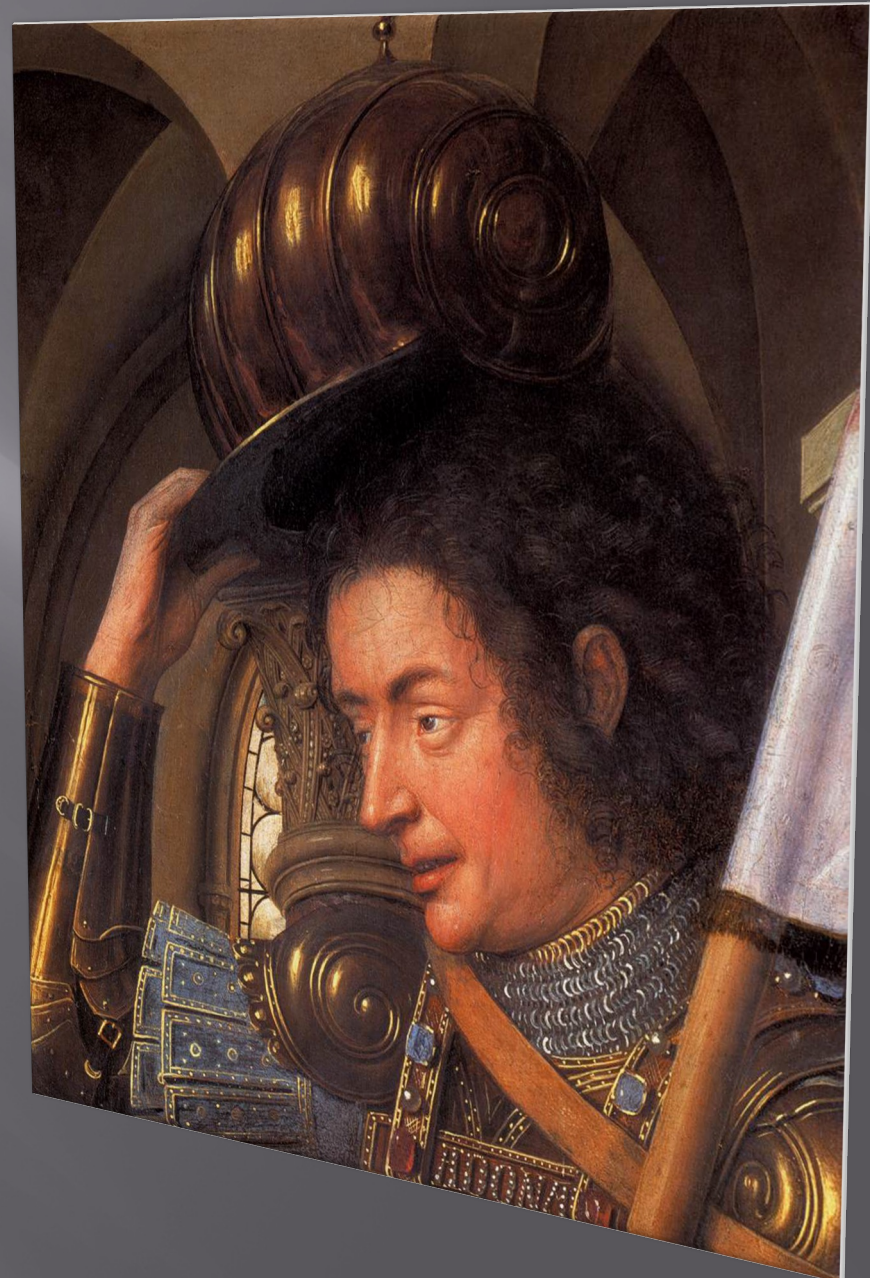
Brugge – Groeninghe Museum - Jan VAN EYCK
Madonna met kanunnik Van der Paele

Jan VAN EYCK

Madonna met kanunnik Van der Paele

- op de helm van **Sint-Joris** is de reflectie van Onze-Lieve-Vrouw en Jezus te zien maar ook die van de schilder achter zijn ezel
- zo is Jan van Eyck zelf – alweer! – in het schilderij aanwezig

Jan VAN EYCK

Madonna met kanunnik Van der Paele

- zijn voornaam was **Joris** (daarom Sint-Joris achter hem)
- als kanunnik verbonden aan de **Sint-Donaaskathedraal** in Brugge (daarom Sint-Donaas aan de andere kant afgebeeld, met attribuut)
- zeer vermogend maar erg ziek (temporale artritis)

Jan VAN EYCK

Madonna met kanunnik Van der Paele

- ▣ **bril** van Joris van der Paele heeft holle glazen en daardoor is tekst in het boek licht (maar correct!) vervormd
- ▣ hij was m.a.w. **bijziend**
- ▣ dit schilderij vormt dus het bewijs dat er in **1436** al dergelijke lenzen geslepen werden

Sint-Donaas

attributen als bisschop:

mijter

(kruis)staf

koormantel

persoonlijk attribuut:

wiel met brandende
kaarsen

Sint-Niklaas

attributen als bisschop:

mijter

(krom)staf

koormantel

persoonlijk attribuut:

pekelvat

met drie kindjes

Hans Memling

Brugge - Sint-Janshospitaal - 1474/79

Altaarstuk van Sint-Jan

Hans MEMLING – *Altaarstuk van Sint-Jan*

Middenpaneel met Madonna en Kind, Johannes de Doper, Johannes de Evangelist, Sint-Catharina van Alexandrië en Sint-Barbara

Hans
MEMLING
*Altaarstuk
van Sint-Jan*

Zijpanelen met

(links)

*De onthoofding van
Sint-Jan de Doper*

(rechts)

*Sint-Jan de
Evangelist op het
eiland Patmos*

Hans MEMLING – *Altaarstuk van Sint-Jan*

Gesloten toestand met donoren:

Jacob de Ceuninc – Antheunis Segers – Agnes Casembrood – Clara van Hulsen

Madrid – Museo del Prado - 1435
Rogier VAN DER WEYDEN - *De kruisafneming*

Rogier VAN DER
WEYDEN
De kruisafneming

ongelooflijke
dieptewerking ondanks
de 'vlakke' gouden
achtergrond

gouden achtergrond
verleent grotere
intensiteit

paneel heeft onderweg
naar Spanje schipbreuk
geleden

Rogier VAN DER
WEYDEN
*De
kruisafneming*

detail van de in
bezwijming
gevallen
H. Maria in een
prachtig kleed
van **ultramarijn**
(lapis lazuli)

Dirk BOUTS sr.
Altaarstuk van het Heilig Sacrament
Leuven – Sint-Pieterskerk – 1464/67

Florence – Galleria degli Uffizi – 1475/76
Hugo VAN DER GOES
Het Portinari-altaarstuk (open)

VAN DER GOES *Portinari-altaarstuk*

bankier **Tommaso Portinari** was
vertegenwoordiger van de
Medici's in Brugge

hij staat hier **met zijn beide
zonen** Antonio en Pigello

achter hen de HH. Thomas en
Antonius Abt

VAN DER GOES
Portinari-altaarstuk

op het rechterluik staat de
echtgenote van Tommaso
Portinari Maria Baroncelli met
hun dochter Margherita

achter hen de HH. Margareta en
Maria-Magdalena

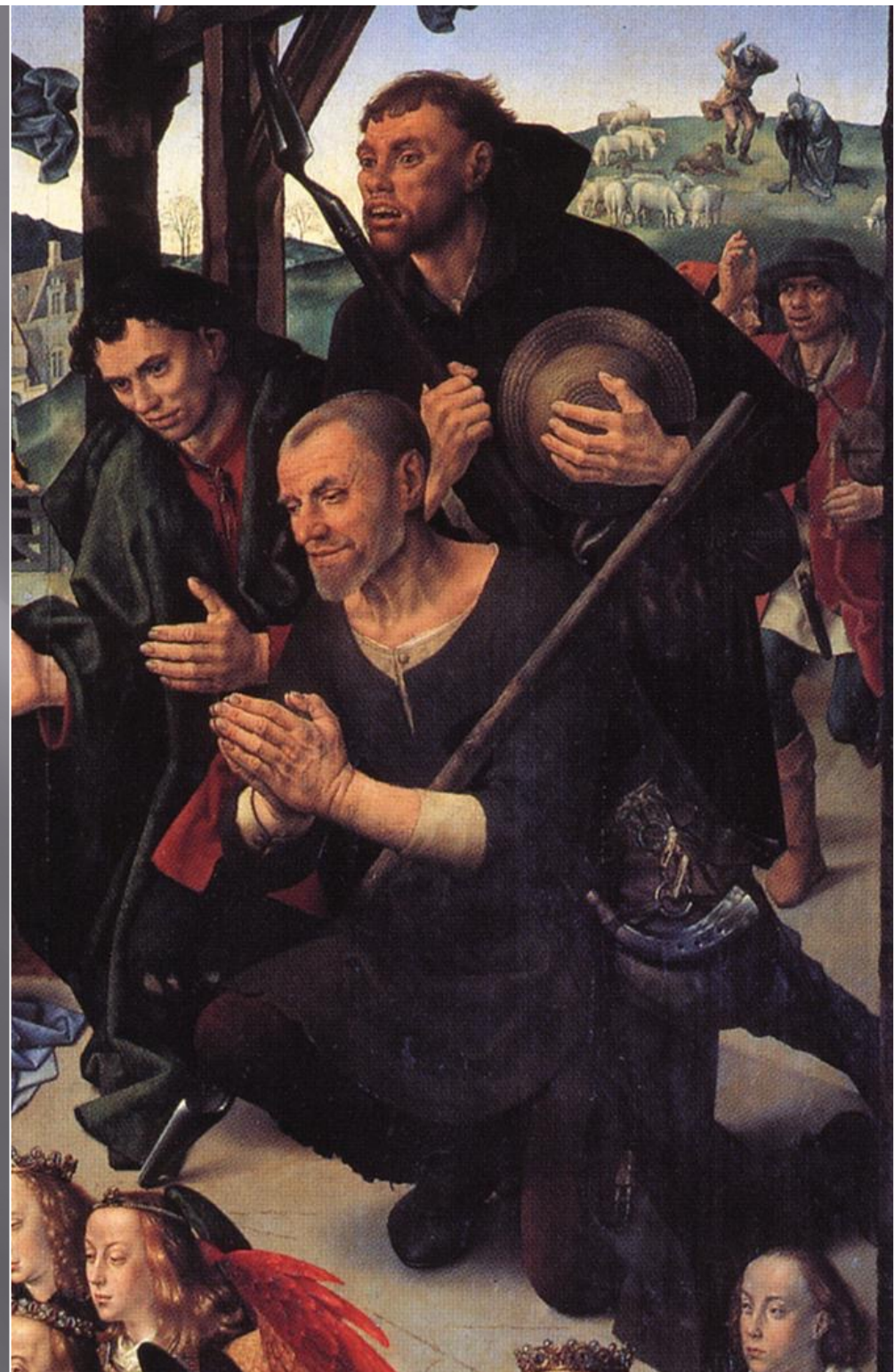

VAN DER GOES - *Het Portinari-altaarstuk*
middenpaneel: *De aanbidding door de herders*

Hugo VAN DER GOES

Het Portinari-altaarstuk
detail met de herders

Gerard DAVID

Het oordeel van Cambyses - 1498

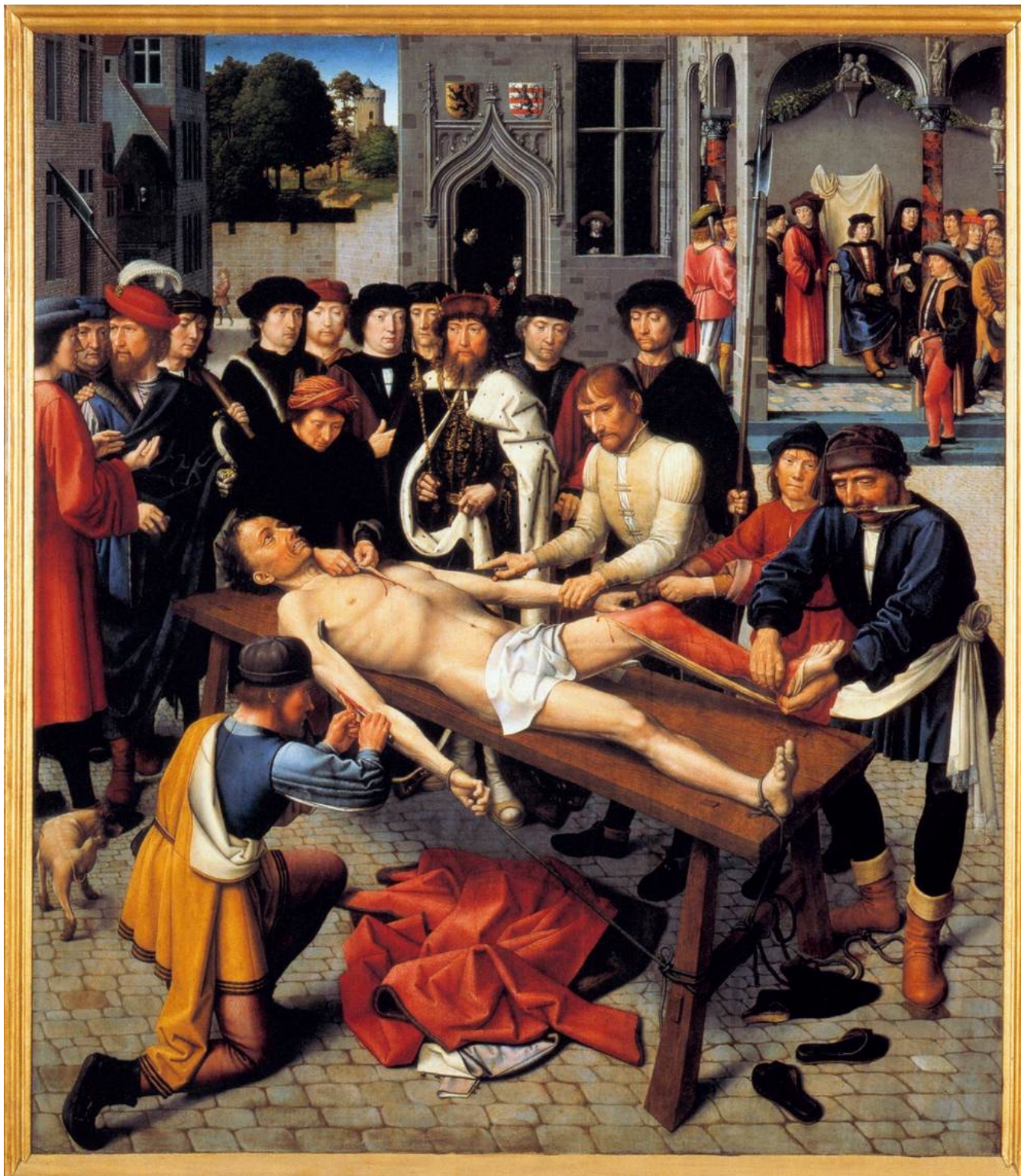
Brugge - Groeninghemuseum

Gerard DAVID
*Het oordeel
van Cambyses*

Een verhaal van
Herodotus - de
aanhouding van
rechter
Sisamnes die
zich liet zich
omkopen

Gerard DAVID
*Het oordeel
van Cambyses*

Hij wordt levend
gevild - zijn
huid wordt over
zijn rechterstoel
gespannen en
zijn zoon
Otanés tot
nieuwe rechter
benoemd

Jeroen BOSCH - *Hooiwagentriptiek* - 1500/02

Jeroen BOSCH - *Hooiwagentriптиек*

gesloten toestand - *De weg van het leven*

Jeroen BOSCH - *Hooiwagentriптиек*

marškramer staat voor de mens op
weg naar het hemelse
Jeruzalem, de hemel

moet voortdurend kiezen tussen
goed en kwaad, raakt gewond
en uitgeput

Jeroen BOSCH - *Hooiwagentriптиек*

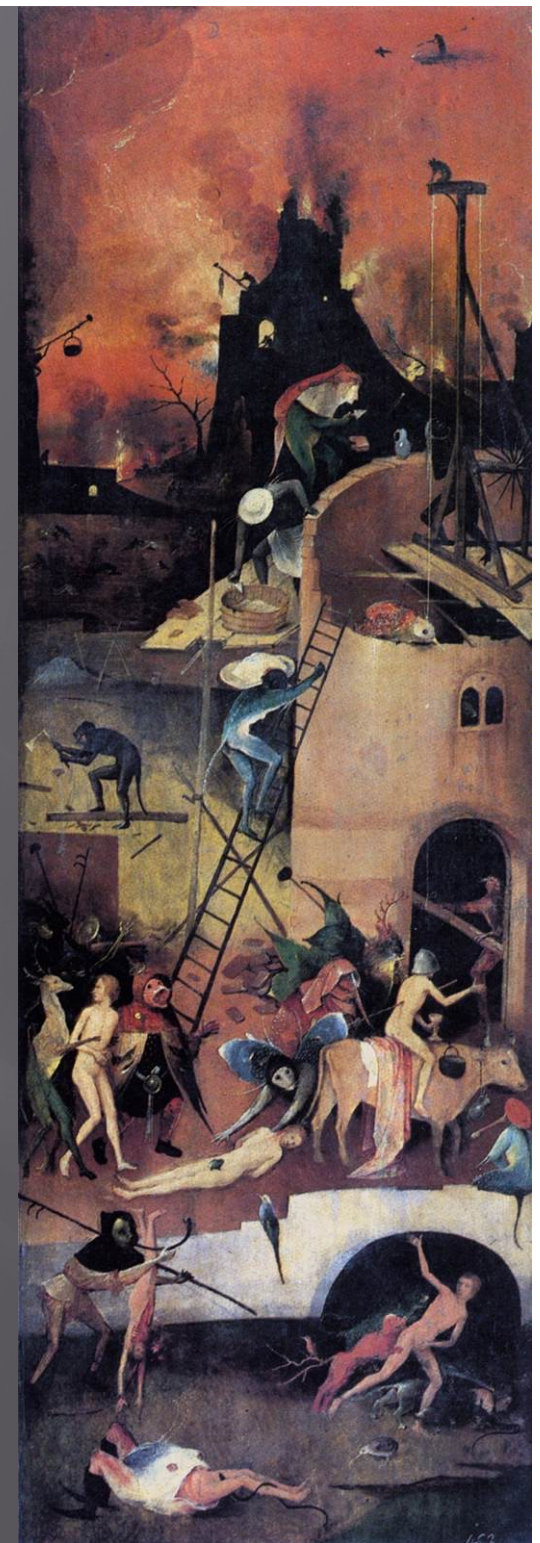
open toestand (middenpaneel) - *De hooiwagen*

Jeroen BOSCH *Hooiwagentriптиек*

Open toestand
(zijpanelen)

De erfzonde
De hel
(of: *De helse bouwsels*)

koning Filips II van Spanje was
een groot liefhebber en
verzamelaar van het werk
van Bosch

Gent – MSK - Jeroen BOSCH – *De kruisdraging* – 1515/16

